

SXEDIO-B.129

31.10.1988: Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ Ε.Φ. ΜΕΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ ΠΙΣΤΕΥΕ ΟΤΙ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ Η ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ ΝΑ ΜΕΤΑΤΡΑΠΕΙ ΣΕ "ΠΕΡΙΧΑΡΑΚΩΜΕΝΟ ΦΡΟΥΡΙΟ" ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΓΕΙΤΝΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΑΓΓΛΙΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΕΚΕΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΥΧΟΝ ΑΠΕΙΛΗΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ, ΑΝΑΦΕΡΕΙ Η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ, ΑΛΛΑ ΤΕΤΟΙΑ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΔΕΝ ΕΓΙΝΕ (Μέρος 20)

Ο Στρατηγός Κραγιάννης, πρώτος διοικητής της Εθνικής Φρουράς που στάληκε από τον Πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή μετά την μεταπολίτευση στις αρχές Αυγούστου **1974** και ενώ ακόμα η Κύπρος σπαρασσόταν από την εισβολή, πίστευε ότι θα μπορούσε η Αμμόχωστος να μετατραπεί σε περιχαρακωμένο, όπως το χαρακτηρίζει φρούριο, και να αντέξει σε τυχόν προσπάθεια κατάληψης της από τους τούρκους.

Ωστόσο, όπως αναφέρει σε έκθεση του, που παρατίθεται στην Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής των Ελλήνων για το φάκελο της Κύπρου κάτι τέτοιο δεν προβλέφθηκε και έτσι με την κατάρρευση του μετώπου της Μιας Μηλιάς οι τούρκοι βρέθηκαν ουσιαστικά ανεμπόδιστοι στην Αμμόχωστο όπου δεν υπήρχε κανένας για να την υπερασπιστεί.

Αναφέρεται στην έκθεση της Επιτροπής (μέρος 20):

4. ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ

Η περίπτωση της Αμμοχώστου αντιμετωπίζεται ιδιαίτερα, επειδή δεν διεξήχθησαν μάχες για την υπεράσπιση της πόλης, που καταλήφθηκε από τα τούρκικα στρατεύματα.

Ο αρχηγός ΓΕΕΦ Καραγιάννης δίδει τις εξής εξηγήσεις για το γεγονός αυτό (Σελ.47 και 48 άνω

Εκθεσης)

...β. Η πόλις της Αμμοχώστου εν συνδυασμῷ με τας εγγύς ταύτης ΑΓΓΛΙΚΑΣ ΒΑΣΕΙΣ ΔΕΚΕΛΕΙΑΣ ηδύνατο να αποτελέση εγκαίρως προπαρασκευαζομένη, περικεχαρακωμένον φρούριον, ν' αντιμετωπίση τυχόν αποτολμουμένας τουρκικὰς ενεργείας και να μη περιέλθη εις τον εχθρόν, δεδομένου μάλιστα ὅτι αι εχθρικαὶ ενέργειαι δεν θα ἦσαν συνεχεῖς και παρατεταμένα και θα διεκρίνοντο υπό διστακτικότητος. Θα ἀπητεῖτο προς τούτο η πρόβλεψις εγκαίρου διαθέσεως διὰ την ἀμυναν της πόλεως καταλλήλων μονάδων αἰτινες να παρέμεναν ανεπηρέαστοι και να μην υφίσταντο τας συνεπείας της ατάκτου υποχώρησεως των συμπτυσσομένων μονάδων της ΔΑΤ. Πλην ὅμως οὔτε τοιαύτη πρόβλεψις ἐγένετο, ἀλλὰ και εἴαν εἶχε γίνῃ ἤτο ἀμφίβολος η υλοποίησις της λόγω "της ἀποδιοργανώσεως των μονάδων ΠΖ της ΕΦ της πτώσεως του ἠθικοῦ τούτων.

γ. Διεπιστώθη διὰ μίαν εισέτι φοράν ὅτι η μαχητικὴ ἀξία των μονάδων εἶναι εὐθέως ἀνάλογος της στελεχώσεως και ποιότητος των στελεχῶν, της ἐκπαιδεύσεως, του ἐξοπλισμοῦ και της ἐν γένει υποστηρίξεως τούτων. Ἀπτόν παράδειγμα τούτων η ἐπί τριήμερον κατὰ υπερτέρου εχθροῦ, ἀγωνισθεῖσα Διλοχία ΕΛΔΥΚ.

δ. Αἱ Δυνάμεις Καταδρομῶν, ἐφόσον θα ἦσαν διαθέσιμοι ως ἐφεδρεία, ηδύνατο να προσφέρουν σοβαρόν ἔργον διὰ της διεξαγωγῆς νυκτερινῶν Καταδρομικῶν ενεργειῶν. Ο εχθρός ἐπαρουσίαζεν κατὰ τας νύκτας **14/15** και **16/17** Αὐγ. ἀξιολόγους στόχους".

5. Αποστολὴ ἐνισχύσεων στην Κύπρο στο διάστημα ἀπὸ **22** Ιουλίου (ἐκεχειρία) μέχρι **14** Αὐγούστου.

5.1. Οἱ ἀπόψεις που διατυπώθηκαν για το θέμα της ἀποστολῆς στρατιωτικῶν ἐνισχύσεων στην Κύπρο στο διάστημα ἀπὸ **22** Ιουλίου μέχρι **14** Αὐγούστου και τελικὰ ἐπηρέασαν τη λήψη ἀποφάσεων περὶ ΜΗ

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ, έχουν εκτεθεί λεπτομερώς ανωτέρω και έχουν επίσης προσδιορισθεί τα φυσικά πρόσωπα που επηρέασαν τις αποφάσεις αυτές.

5.2. Αντίθετα προς την επικρατήσα άποψη περί πραγματικής αδυναμίας ενισχύσεων έχουμε δύο πραγματικά περιστατικά για την ύπαρξη δυνατότητας αποστολής ενισχύσεων.

α) Η αποστολή της στρατιωτικής δύναμης με τα Α/φ ΝΟΡΑΤΛΑΣ.

β) Η βεβαιωμένη από έγγραφα και μαρτυρίες αποστολή εφοδίων και πυρομαχικών στην κρίσιμη αυτή περίοδο με πλοία και Α/Φ της ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ (βλ και ενημέρωση ΓΕΕΘΑ σελ. 21).

γ) Επίσης την διατυπωθείσα άποψη της Επιτροπής του Αντι/γου Επιτήδειου από 6 Αυγούστου.

5.3. Οι εξετασθέντες στην Επιτροπή (στρατιωτικοί) στη συντριπτική τους πλειοψηφία εξέφρασαν την άποψη ότι (με τις συνθήκες που δημιουργήθηκαν) ήταν αδύνατη η μεταφορά αξιόλογης στρατιωτικής δύναμης στο νησί που θα επηρέαζε το αποτέλεσμα που είχε δημιουργηθεί.

6. Αντικατάσταση της ηγεσίας των Ενόπλων Δυνάμεων

6.1. Δεν είναι δυνατόν να αμφισβητηθεί ότι η θέση που πήρε και οι εισηγήσεις που υπέβαλε στην τότε ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων (Μπονάνος, Γαλατσάνος, Αραπάκης, Παπαπανικολάου) σχετικά με την αποστολή στρατιωτικής βοήθειας στην Κύπρο επηρέασαν, αν όχι απόλυτα τουλάχιστον σε σημαντικό βαθμό τις αποφάσεις της Πολιτικής Ηγεσίας και κύρια του Πρωθυπουργού κ. Καραμανλή.

6.2. Οι θέσεις και οι εισηγήσεις της τότε ηγεσίας των ενόπλων Δυνάμεων έπρεπε να αναμένονται ως αναγκαία συνέπεια της προδοτικής στάσης και συμπεριφοράς τους και στο σχεδιασμό και εκτέλεση του πραξικοπήματος κατά του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και κατά την εισβολή των τουρκικών δυνάμεων στην

Κύπρο, κατά την οποία δεν εφάρμοσαν, όπως είχαν υποχρέωση, τα σχέδια άμυνας της Κύπρου, αλλά εγκατέλειψαν τη Μεγαλόνησο στο έλεος του ΑΤΤΙΛΑ Ι.

Με τα δεδομένα αυτά η αντικατάσταση τους από την Κυβέρνηση Εθνικής ενότητας και συγκεκριμένα από τους κ.κ. Καραμανλή και Αβέρωφ ήταν επιβεβλημένη. Το ερώτημα είναι αν είχαν τη δυνατότητα να προχωρήσουν στην αντικατάσταση της.

6.3. Στο ερώτημα αυτό και ο κ. Καραμανλής και ο κ. Αβέρωφ απαντούν ο μὲν πρώτος με την **30/5/87** επιστολή προς την Επιτροπή μας, ο δε δεύτερος με την ένορκη κατάθεση του ότι η αντικατάσταση της χουντικής στρατιωτικής ηγεσίας ήταν αδύνατη εξαιτίας της ανώμαλης κατάστασης που επικρατούσε κατά τον Ιούλιο- Αύγουστο **1974** στο εσωτερικό της χώρας και του κινδύνου ανατροπής της κυβέρνησης από τους χουντικούς που ήλεγχαν τους μηχανισμούς. Επίσης επικαλούνται ως επιχείρημα, κύρια ο κ. Αβέρωφ, ότι εξαιτίας της απειλούμενης νέας σύρραξης στην Κύπρο δεν υπήρχε επαρκής χρόνος για να ενημερωθεί η νέα ηγεσία να την αντιμετωπίσει. Τα επιχειρήματα αυτά χωρίς να απορρίπτονται είναι συζητήσιμα. Και αυτό γιατί:

6.4. Όπως προαναφέρεται στο κεφάλαιο ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ οι χουντικοί αξιωματικοί που ήταν πιστοί στο δικτάτορα Ιωαννίδη, μετά την κατάρευση του μετώπου στην Κύπρο, εξ αιτίας της προδοτικής αδράνειας της τότε στρατιωτικής ηγεσίας, είχαν καταρρεύσει και αυτοί και ήσαν ώριμοι να αποδεχθούν τη λύση που θα επικροτούσαν κατά πρώτο λόγο ο αρχηγός τους Ιωαννίδης και ο "πρόεδρος" Γκιζίκης κατά δεύτερο λόγο οι αρχηγοί Μπονάνος, Γαλατσάνος, Αραπάκης και Παπανικολάου.

Μια εικόνα του κλίματος που επικρατούσε τότε ανάμεσα στους χουντικούς αξιωματικούς και την έλλειψη επιθυμίας τους να αντιδράσουν σε πολιτική λύση δίνουν στις καταθέσεις τους και ο Γκιζίκης και οι έμπιστοι του Ιωαννίδη Χαρ. Παλαΐνης και Μ. Πηλιχός, οι οποίοι αποκλείουν την ανατροπή της

Κυβέρνησης εθνικής ενότητας από τους στρατιωτικούς, χαρακτηριστική είναι η απάντηση του Χαρ. Παλαΐνη σε σχετική ερώτηση του συναδέλφου κ. Γ. Βαρβιτσιώτη:

"ΙΩΑΝ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Αρα η πολιτική ηγεσία που ανέλαβε στις 24 Ιουλίου ήταν κατώ από "τη δαμόκλεια σπάθη των μονάδων αυτών".

MARTYΣ: Δεν μπορώ να φανταστώ και το δηλώνω κατηγορηματικώς "οτι εκείνες τις ώρες εσκέφθη κανένας διοικητής ή αξιωματικός να κάνει πραξικόπημα και να ανατρέψει την Κυβέρνηση. Διότι ήταν ώρες κινδύνου στην Κύπρο και να σκεφτόμαστε να αλλάξουμε την ηγεσία, "όταν ήλθαν οι πολιτικοί...".

Αντίστοιχη εικόνα δίνει και ο "πρόεδρος" Γκιζίκης, ο οποίος καταθέτει ότι αφού ο Ιωαννίδης του έδωσε ο λόγος του ότι δεν θα προβεί σε καμιά ενέργεια αντίθετη προς την απόφαση για παράδοση της εξουσίας στους πολιτικούς, ήταν βέβαιος ότι δεν επρόκειτο να γίνει τίποτα. Αυτό ενισχύεται (δηλαδή η "συνεργασία" ή η "μη αντίδραση) των Ιωαννιδικών) και από τα όσα καταθέτει ο Χ. Παλαΐνης. Και συγκεκριμένα ότι με εντολή του Ιωαννίδη και του Γαλατσάνου πήγε στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων να ενημερώσει τους αξιωματικούς και όλες τις πιστές μονάδες να μην αντιδράσουν στη μεταπολίτευση.

Οι παραπάνω καταθέσεις των Παλαΐνη, Πηλιχού και Γκιζίκη επιβεβαιώνονται και από το γεγονός ότι παρά την αποστρατεία του Ιωαννίδη στις 2 Αυγούστου και την αποστρατεία των Μπονάνου και Γαλατσάνου στις 17 Αυγούστου καμιά αντίδραση δεν εκδηλώθηκε από τους έμπιστους σ' αυτούς αξιωματικούς και μονάδες. Με τα δεδομένα λοιπόν αυτά, τα οποία ήταν γνωστά τουλάχιστον στον κ. Αβέρωφ ως Υ.ΕΘ.Α και έχοντα επαφές με τους χουντικούς ως γεφυροποιός" όπως ο ίδιος αυτοχαρακτηρίζεται στην ένορκη κατάθεση του, θεωρούμε ότι η αλλαγή της τότε χουντικής ηγεσίας των ενόπλων δυνάμεων δεν μπορούσε να θεωρηθεί παράτολμο και επικίνδυνο εγχείρημα που θα είχε ως συνέπεια η ανατροπή της

Κυβέρνησης του κ. Κ. Καραμανλή.

6.5. Εδώ τίθεται το ερώτημα αν η ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων θα είχε διαφορετικές θέσεις και σκέψεις για την αποστολή στρατιωτικής βοήθειας στην Κύπρο. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό δεν μπορεί να είναι μονολεκτική. Βεβαίως κανένας σώφρων αξιωματικός δεν θα απαντούσε, με τα δεδομένα της εποχής εκείνης, ότι ήταν δυνατή με αποστολή στρατιωτικών δυνάμεων από την Ελλάδα ήταν ανατροπή των τετελεσμένων του ΑΤΤΙΛΑ Ι. Αυτό είναι δεδομένο.

Δεδομένο είναι όμως και βέβαιο ότι η νέα ηγεσία της επιλογής του κ. Καραμανλή δεν θα διακατεχόταν από το πλέγμα της ενοχής που διακατέχονταν οι Μπονάνος, Γαλατσάνος, Αραπάκης και Παπανικολάου και σε καμιά περίπτωση δεν θα παραπλανούσαν τον κ. Καραμανλή ούτε θα δυσχέραιναν τους διπλωματικούς χειρισμούς που είχε κατά νου όταν έδινε την εντολή συγκρότησης της μεραρχίας ή όταν ζητούσε σοβαρή σαρανταοκτώωρη άμυνα. Αντίθετα θα εκτελούσαν την εντολή του της 3ης Αυγούστου για συγκρότηση της Μεραρχίας, θα τον ενημέρωναν ως προς τη δυνατότητα αποστολής στην Κύπρο επιλέκτων μονάδων με ελαφρύ οπλισμό και ασφαλώς δεν θα έδιναν στον Καραγιάννη εντολές τύπου Αβέρωφ και Γαλατσάνου για συνεχή οπισθοχώρηση και μη εγκλωβισμό όταν ο κ. Καραμανλής ζητούσε σαρανταοκτώωρη ισχυρή άμυνα.